

СОЦІАЛЬНА СФЕРА. РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

УДК 334.732:631.115.8(477.44)

РОЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КООПЕРАТИВІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ©

І.В. ГОНЧАРУК,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки,
Вінницький національний
аграрний університет
(м.Вінниця)

У статті розкриті проблемні теоретико-методичні й практичні аспекти розвитку кооперативних відносин в аграрній сфері економіки. Здійснена ґрунтовна оцінка стану кооперації як форми самоорганізації агробізнесу в контексті сучасних вітчизняних реалій економічного і соціального процесу на селі. Проаналізовано проблеми формування та функціонування кооперативів. Обґрунтовано необхідність створення кооперативів, як одного з дієвих шляхів виходу на організований та ефективний ринок реалізації вирощеної продукції для спільного вирішення виробничих, соціально-побутових та інших проблем. Окреслено першочергові кроки для подальшого становлення та розвитку кооперативного руху в Україні.

Ключові слова: кооперація, фермерське господарство, особисте селянське господарство, сільське господарство, сільськогосподарські виробники.

Табл.1. Рис.7. Літ. 7.

Постановка проблеми. Проблеми розвитку агропродовольчого комплексу, села, а також зайнятість сільського населення в Україні перебувають сьогодні в центрі уваги суспільства. Одним із основних аспектів соціально-економічної політики держави є побудова моделі розвитку сільських територій, яка відповідала б стандартам розвиненої європейської країни.

Нинішні умови потребують дієвих механізмів створення сприятливих умов для комплексного розвитку сільських територій, високоефективного конкурентоспроможного аграрного сектору, як на внутрішньому, так і зовнішньому ринку. Розв'язання соціальних проблем, гарантування продовольчої безпеки країни, збереження села і селянства, як носія української ідентичності, культури і духовності. Однак слід підкреслити, що вирішення вказаних проблем пов'язано, в першу чергу, із розробленням системи формування та ефективного розвитку, раціонального використання економічного потенціалу сільських територій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження сучасних теоретичних та практичних проблем розвитку кооперативного руху на селі знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних вчених: Г. Калетніка [1], І. Кириленка, Р. Корінця [2], І. Куня [3], К. Кучерявої, М. Маліка [4], О. Шпикуляка. Не дивлячись на те, що в Україні накопичено відповідний досвід розробки програмно-методичних положень стратегій формування кооперативів та інших засад кооперативотворчості, сільськогосподарська обслуговуюча кооперація знаходиться у зародковому стані і потребує поглибленого вивчення.

© **І.В. ГОНЧАРУК, 2017**

Формулювання цілей статті. Метою статті є оцінка стану розвитку кооперативних відносин в аграрній сфері. Науково обґрунтувати та розробити практичні рекомендації для ефективного розвитку та функціонування сільськогосподарських кооперативів у аграрному секторі економіки. Пошук нових інтегрованих форм міжгалузевої співпраці, які повинні відродити зруйновані виробничо-технологічні зв'язки та завдяки координації діяльності всіх ланок ланцюга (від виробництва до збуту) структурно перебудувати виробництво.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні Вінницьке село, це 640 тис. домогосподарств населення, з них особисті селянські господарства – 282,6 тис.од. Сільськогосподарських підприємств – 735, в т.ч. виробничі кооперативи – 40 од., фермерські господарства – 1999, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи – 95 од. У 2016 році постійно проживало у сільській місцевості 790,7 тис.чол., економічно активне населення становить 350,3 тис.чол. Рівень смертності майже вдвічі перевищує народжуваність (народжується/вмирає – 16,4/25,5 тис.чол.).

Спостерігаються такі негативні тенденції, оскільки порушений інституціональний стержень селозберігаючого розвитку підприємництва і сільських територій.

Якщо проаналізувати відсоток виробленої продукції за категоріями господарств на рисунку 1, то дрібними товаровиробниками Вінницької області у 2015 році вироблено близько 60% від виробництва валової продукції сільського господарства (10940,3 млн.грн.). По деяких видах продукції цей показник сягає 60-90%. Господарства населення та фермерські господарства виробляють яловичини - 62,4%, свинини – 64,9%, молока – 80,4%, яєць – 64,6%, картоплі – 99,4%, овочів – 97,9%. В основному це стосується тваринництва та трудомістких культур у рослинництві [5].

Рис. 1. Виробництво валової продукції сільського господарства за категоріями господарств у Вінницькій області у 2011-2015 рр., млн грн

Однак дрібні товаровиробники стикаються із значними проблемами у розвитку малого підприємництва на селі. Однією з них є низька частка земельних ресурсів у використанні індивідуальними господарствами. У Вінницькій області сільськогосподарських угідь 1831,4 тис.га. Серед категорій землекористувачів даних угідь 68,8% (1260 тис.га) займають сільськогосподарські підприємства, і лише 31,2% (571,5 тис.га.) – господарства населення, з них фермерські господарства - 13,3% (243,2 тис.га).

За даними Державної служби статистики України, у 2016 році кількість діючих фермерських господарств становила 38850 одиниць. Площа сільськогосподарських угідь у їхньому користуванні – 4391,9 тис. га або 22% від загального землекористування сільськогосподарськими підприємствами. Разом з цим, 5257 фермерських господарств звітують про відсутність сільськогосподарських угідь.

Зосередження значних земельних ресурсів у агрохолдингах спричиняє низьку частку використання земель фермерськими та особистими селянськими господарствами. Така диспропорція призводить до того, що користувач значних земельних ресурсів не проживає на території господарювання. Більша частина агрохолдингів зареєстровані в містах, а не за місцем обробітку земельних ділянок. А їх власники проживають у містах. Лише 30-50% власників середніх сільськогосподарських підприємств проживають у селі, у той час, як 70-95% фермерів та 100% власників особистих селянських господарств проживають на території господарювання.

Сьогодні фермерські господарства в селах забезпечують роботою не тільки своїх членів сім'ї, але й виступають роботодавцями для працездатного сільського населення. Щорічно вони надають роботу більше 6 тис.осіб, в тому числі 2,91 тис.осіб (48,4%) є членами фермерських господарств, 1 тис.осіб (51,6%) – наймані працівники, з яких 2,1 тис.осіб (65,9%) постійні [5].

Саме дрібні і середні сільськогосподарські товаровиробники і є підприємствами селозберігаючого типу. Задля сталого (гармонійного) розвитку сільських територій, держава має проводити селозберігаючу політику і розвивати складові моделі розвитку аграрного підприємництва і сільських територій (рис. 2).

Рис. 2. Функціональні складові селозберігаючої моделі розвитку аграрного підприємництва і сільських територій

Належна державна підтримка у вигляді спеціальної системи оподаткування сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств сприятиме консолідації природних ресурсів, розвитку тваринництва та інших переробних галузей АПК, організовуватиме внутрішньогосподарську кооперацію, проживання молоді на селі.

Основною проблемою особистих селянських господарств та фермерських господарств є збут сільськогосподарської продукції, яку вони виробляють, запровадження засобів механізації, складських приміщень тощо.

Відсутність державних компенсаторів дискримінаційних цін на реалізацію виробленої продукції дрібними та середніми товаровиробниками за низьким рівнем закупівельних цін та придбання цією категорією товаровиробників за підвищеними цінами, у зв'язку з інфляційним впливом, енергоресурсів, сільськогосподарської техніки, добрив та кормів, а також відсутність стабільних та надійних каналів збуту власної продукції робить їх виробництво збитковим. Низька закупівельна ціна на продукцію дрібних товаровиробників спонукає їх знижувати якість продукції, аби урівноважити цінову дискримінацію. Надання державних компенсацій та відшкодувань наслідків зростання інфляції, посилення дискримінаційної цінової політики на закупівлю оборотних і основних фондів та реалізацію готової продукції дрібними товаровиробниками мають бути пріоритетними складовими державної програми розвитку сільського господарства України [1].

Протягом 2010-2016 років загальна чисельність зареєстрованих фермерських господарств в Україні зменшилась на 2,6 тис.од. або на 7,3 %. У Вінницькій області зареєстровано 1999 фермерських господарств, з них – 1721 діючих, або 86,1 % від зареєстрованих. За допомогою Програми розвитку особистих селянських та фермерських господарств, державне фінансування на кредитування фермерських особистих селянських господарств та сільськогосподарських кооперативів у 2014 році становило 761 тис.грн. (у перерахунку по курсу долара – приблизно 92 тис.\$ США), у 2015 році – 2700 тис.грн. (близько 89 тис.\$ США), що у розрахунку на 1 фермерське господарство становило 1568,86 грн. (52 \$ США), що є надзвичайно мізерним.

Обмеженість власних ресурсів у фермерських та особистих селянських господарствах не дає можливості кожному з них поодиноці застосовувати сучасні технології виробництва, зберігання та переробки продукції, пропонувати на ринок гуртові партії виробленої ними продукції. Як наслідок, продуктивність і прибутковість їхнього виробництва, у порівнянні з великими компаніями, залишається невисокою. Малі та середні виробники програють у конкурентній боротьбі, виходять із бізнесу, що, у свою чергу, породжує низку соціально-економічних проблем на селі, передусім – безробіття, зниження життєвого рівня сільського населення [7].

Ми переконані, що саме кооперативні формування дадуть можливість: консолідовано здавати в оренду землю; включати вироблену фермерськими та селянськими господарствами продукцію до маркетингового ланцюга; підвищити додану вартість продукції шляхом покращення первинної обробки та зберігання; підвищити безпеку та якість сільськогосподарської продукції. Окрім того, кооперативи стануть ефективним механізмом згуртування селян і дадуть можливість вирішити цілу низку їх соціально-економічних проблем. Кооперація дозволяє зробити успішним і привабливим малий і середній сільськогосподарський бізнес, особливо для молоді. Враховуючи те, що в селах України проживає третина населення, можна сміливо говорити, що кооперацію слід розглядати як інструмент зміни на краще життя сільської громади.

Рис. 3. Проблеми і перспективи розвитку малого підприємництва на селі

Світова практика переконує, що, об'єднуючи власні ресурси у кооперативах, малі та середні виробники отримують можливість застосовувати новітні технології, сформувані свої маркетингові канали збуту продукції і тим самим зміцнити власні позиції на ринку, отримувати більшу додану вартість.

У Нідерландах, як відомо, аграрна галузь – одна з найефективніших у світі. І це завдяки тому, що понад 100 тис. фермерських господарств об'єднані в кооперативи. Їхні інтереси обслуговують провідні університети. Кооперативи інвестують у виведення перспективних сортів, створення технологій, розробку нового ефективного обладнання. Знамениті голландські квіти - це теж продукт роботи кооперативів. В Іспанії та Греції через кооперативи продається понад 60% оливкової олії, Фінляндії - 70% м'яса, а в Бельгії - 70% фруктів й овочів [3].

Досвід європейських країн показує, що з виникненням кооперативів зменшується кількість посередників у процесі просування продукції від виробника до кінцевого споживача. Кооперативне об'єднання дозволяє фермерам працювати без посередників і на експорт, як це в Україні роблять холдинги. А ще залучати кредити, фінансування, модернізувати діяльність - усе це додаткові переваги кооперативу. До того ж, створення кооперативів не вимагає вливання значних коштів.

У наш час, кооперативний сектор економіки України представлений промисловими, обслуговуючими, споживчими та багатопрофільними кооперативами (рис. 4).

Рис. 4. Типи кооперативів в Україні

Залежно від виду діяльності, сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи поділяються на переробні, заготівельно-збутові, постачальницькі та інші.

До переробних сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів належать кооперативи, які здійснюють переробку сільськогосподарської сировини, що виробляється членами таких кооперативів (виробництво хлібобулочних, макаронних виробів, овочевих, плодово-ягідних, м'ясних, молочних, рибних продуктів, виробів і напівфабрикатів з льону, луб'яних культур, лісо- і пиломатеріалів тощо).

Заготівельно-збутові сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи здійснюють, зокрема, заготівлю, зберігання, передпродажну обробку та продаж продукції, виробленої членами таких кооперативів, надають їм маркетингові послуги.

Постачальницькі сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи утворюються з метою закупівлі та постачання членам таких кооперативів засобів виробництва, матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виробництва сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки, виготовлення сировини, матеріалів та постачання їх членам кооперативу.

У разі поєднання кількох видів діяльності, утворюються багатофункціональні кооперативи [2].

Кооперація тільки на початковому етапі створюється для того, щоб розв'язувати спільні проблеми. Чим довше існує кооператив, тим більше він впливає на життя громади того чи іншого регіону. Кооперативні об'єднання – це передвісники нового способу життя, провайдери змін не лише у фінансовій частині, а й у частині якості життя, здатності створювати селозберігаючий тип господарювання.

В Україні, станом на 2016 рік існує 1026 сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, у Вінницькій області – 95. Проте, не дивлячись на позитивну динаміку зростання кількості кооперативів, понад 50% із них залишаються непрацюючими. Фактичні темпи розвитку обслуговуючих кооперативів істотно відстають, порівняно з європейськими країнами. Кооперативи створені лише в 4 % сільських населених пунктів України.

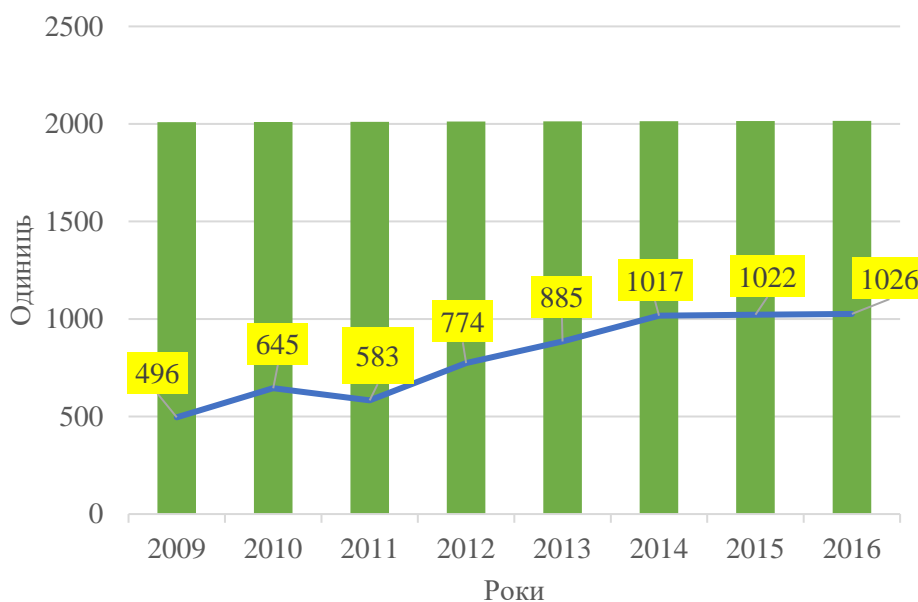
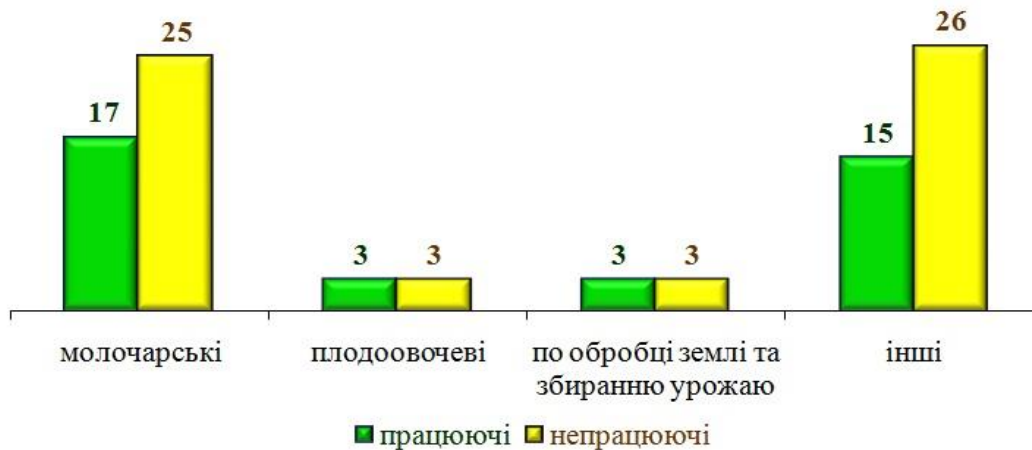

Рис. 5. Динаміка розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів України у 2009-2016 рр.

З 95 кооперативів Вінницької області найбільшу частку займають молочарські – 42, плодоовочеві – 6, по обробці землі та збиранню врожаю – 6, інші – 41. Проте, із 95 зареєстрованих кооперативів лише 38 діючих, що становить 36,1 % від загальної кількості зареєстрованих [5].

Рис. 6. Працюючі, непрацюючі кооперативи Вінницької області в розрізі їх спеціалізації у 2016 році, одиниць

Основними причинами неефективної роботи окремих сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів є недотримання основних принципів кооперативного об'єднання при створенні сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів та незацікавленість держави в підтримці кооперативного руху.

Варто нагадати, що в нашій історії приклади успішної сільськогосподарської кооперації є. Так, у середині 19 століття Фрідріх Райффайзен створив першу касу взаємодопомоги, чим започаткував сільську споживчу кооперацію. Кредитні каси «райффайзенки» працювали і у великих селах Західної України: на кінець 1937 р. їх уже налічувалося 543. Керівним органом кредитних кооперативів Західної України був «Центробанк» - кредитний кооператив другого ступеня. Його членами були, в основному, кооперативи. «Центробанк» поступово перетворювався на центральну касу української кооперації, фінансував закупівельно-збутову, молочарську кооперацію тощо [4].

Зараз, коли в Україні немає дешевих кредитів, кооперативні позики допомогли б багатьом аграріям. Адже в нас колосальний потенціал, і про це знає весь світ. Але нам самим потрібно змінити ставлення до своїх ресурсів – землі, людей, знань, трудових стосунків.

За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України, у Вінницькій області є 4 приклади успішних кооперативних утворень у Крижопільському, Барському та Мурованокуріловецькому районі (табл. 1) [6].

Шляхом спільних закупівель (насілля, добрив) учасники таких кооперативів оптимізують свої бізнес-проекти, освоюють нові технології, які дозволяють збільшувати врожай тощо. Створення кооперативів у Вінницькій області стимулюється, в основному, за рахунок іноземних інвесторів.

Таблиця 1

Приклади кращих практик діяльності малих суб'єктів господарювання в агропромисловому комплексі Вінницької області

Назва, дата створення суб'єкта господарювання	Організаційно-правова форма суб'єкта господарювання та вид діяльності	Короткий опис досягнень господарювання суб'єкта
СОК „Вільшанський колосок” с. Вільшанка Крижопільського району	Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, приватна форма власності	Об'єднання 26 домогосподарств, які нараховують 44 особи. Працевлаштовано 4 особи.
СОК „Сад Семіраміди” с. Шипинки Барського району	Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, приватна форма власності	Об'єднання 21 домогосподарства, які нараховують 68 осіб.
СОК „Іванівські куркулі” с. Іванівці Барського району	Сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, приватна форма власності	Об'єднання 21 домогосподарства, які нараховують 72 осіб. Працевлаштовано 3 особи.
ТОВ „Тріада – МК” сmt. Муровані Курилівці Мурованокури-ловецького району	Товариство з обмеженою відповідальністю, код за КВЕД 01.25 „Вирощування ягід, горіхів та інших фруктів”	В 2012 році закладено сад та ягідники на площі 170 га. В 2016 році запроваджено нову практику надання саджанців смородини 30 домогосподарствам.

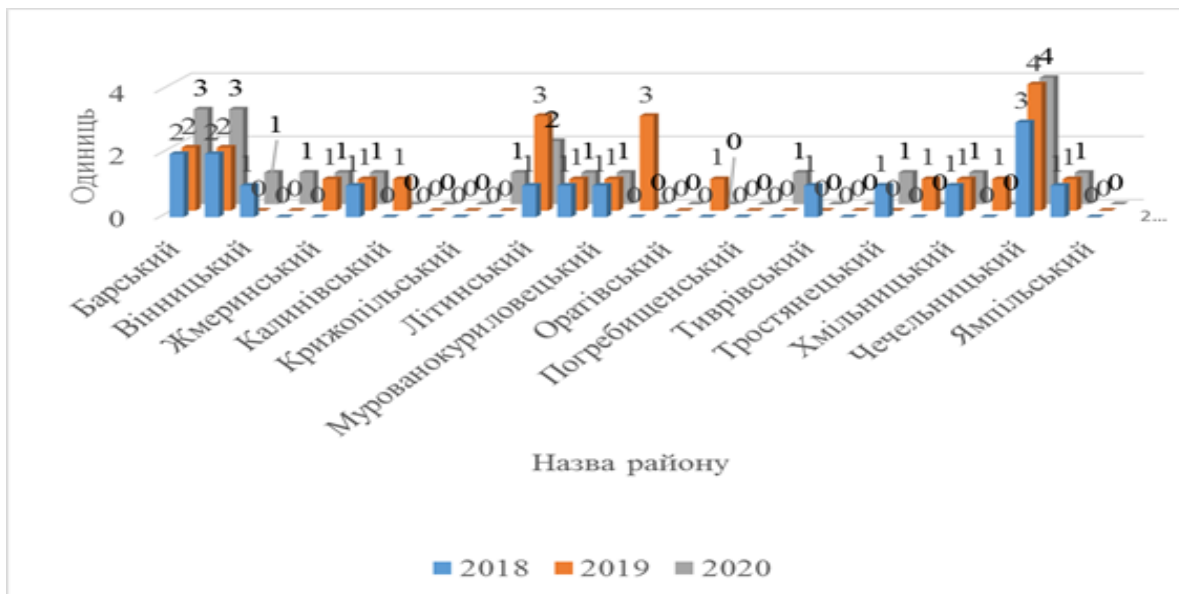
Джерело: адаптовано [6]

Створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів в Крижопільському та Барському районах фінансувалось за рахунок спільного проекту ЄС та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду – III». Вартість одного такого проекту – 40 тис.доларів США.

Також діє проект «Розвиток можливостей кооперативу для захисту правових та економічних інтересів особистих селянських господарств, а також розширення асортименту молочної продукції для задоволення потреб соціальної сфери Томашпільського району». Загальний бюджет проекту – 480 тис.євро.

Кредитування діючих та новостворених сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів з обласного бюджету у 2015 році становило 1 млн.грн. Обсяг фінансування часткового відшкодування вартості закуплених доїльних установок або холодильників у 2015 році з обласного бюджету становив 1 млн.грн. Право на відшкодування мають фізичні особи, які утримують 5 і більше корів. Розмір відшкодування – 50 %, але не більше як 5000 гривень за одиницю.

Це фінансування передбачене в рамках Програми розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва на 2016-2020 роки. Загальний обсяг фінансових ресурсів, необхідних для реалізації програми, запланований на рівні 53800 тис.грн. Згідно прогнозу, планується створити понад 20 кооперативів в рік у Вінницькій області (рис.7) [7].

Рис.7. Перспектива створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у Вінницькій області протягом 2018-2020 рр., од.

Висновки. Безперечно, сільськогосподарські обслуговуючі та виробничі кооперативи в Україні мають величезний потенціал, який ми тільки починаємо використовувати. Сьогодні, на жаль, констатуємо в Україні зниження питомої ваги малого та середнього самозайнятого фермерства на користь індустріалізованого виробництва. Це призводить до підвищення залежності від великого капіталу та суттєво знижує передбачуваність і прогнозованість аграрного виробництва. Але всі ми усвідомлюємо, що середньотоварні виробники – найцінніша частина держави. Одним із стратегічних напрямів вирішення проблем галузевого характеру та збільшення внеску економіки у соціальну інфраструктуру села є розвиток всіх видів кооперації на селі. Кооперативи у різних формах сприяють якомога повній участі всього населення у розвитку сільських територій; їх значення полягає у створенні робочих місць, мобілізації ресурсів, залученні інвестицій. Тому необхідно на державному рівні закріпити програму посилення стимулюючої політики держави щодо розвитку малих форм на селі та їх кооперації.

Список використаних джерел

1. Калетнік Г.М. Складові розвитку сільських територій та моделі аграрного підприємництва і кооперації / Калетнік Г.М., Гончарук І.В. // Розвиток малого і середнього підприємництва та кооперації на селі. Проблеми та перспективи: зб. матеріалів наук. конф. і навч.-практ. семінару. – Вінниця, 2015. – С. 5–13.
2. Корінець Р.Я. Інформаційне забезпечення сільськогосподарської обслуговуючої кооперації в Україні / Р.Я. Корінець, М. Й. Малік // Економіка АПК. – 2016. – № 8 – С. 61–70.
3. Кунь І.П. Кооперативи як новий рівень розвитку України / І.П. Кунь // The Ukrainian Farmer. – 2017. – № 6 – С. 52–53.
4. Малік М.Й. Кооперативні відносини в аграрній сфері: тенденції становлення та розвитку / М.Й. Малік, О.Г. Шпикуляк // Розвиток малого і середнього підприємництва та кооперації на селі. Проблеми та перспективи: зб. матеріалів наук. конф. і навч.-практ. семінару. – Вінниця, 2015. – С. 13–19.

5. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua>.
7. Програма розвитку особистих селянських, фермерських господарств, кооперативного руху на селі та дорадництва на 2016-2020 роки [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://www.vin.gov.ua>.

Список використаних джерел у транслітерації / References

1. Kaletnik H.M., Honcharuk I.V. Skladovi rozvytku silskykh terytorii ta modeli ahrarnoho pidpriemnytstva i kooperatsii [Components of Rural Areas Development and Models of Agrarian Entrepreneurship and Co-operation]. Rozvytok maloho i serednoho pidpriemnytstva ta kooperatsii na seli. Problemy ta perspektyvy: zb. materialiv nauk. konf. i navch.-prakt. seminaru [Proc. of the Conf “Development of Small and Medium Enterprises and Cooperatives in the Countryside. Problems and Prospects”]. Vinnytsia, 2015, pp. 5-13.
2. Korinets R. Ia., Malik M. Y. Informatsiine zabezpechennia silskohospodarskoi obsluhovuiuchoi kooperatsii v Ukraini [Information Provision of Agricultural Service Cooperatives in Ukraine]. Ekonomika APK, 2016, no.8, pp. 61–70.
3. Kun I.P. Kooperatyvy yak novyi riven rozvytku Ukraini [Cooperatives as a New Level of Development of Ukraine]. The Ukrainian Farmer, 2017, No. 6, pp. 52–53.
4. Malik M.I., Shpykuliak O.H. Kooperatyvni vidnosyny v ahrarnii sferi: tendentsii stanovlennia ta rozvytku [Cooperative Relations in the Agrarian Sphere: Trends of Formation and Development]. Rozvytok maloho i serednoho pidpriemnytstva ta kooperatsii na seli. Problemy ta perspektyvy: zb. materialiv nauk. konf. i navch.-prakt. seminaru [Proc. of the Conf “Development of Small and Medium Enterprises and Cooperatives in the Countryside. Problems and Prospects”]. Vinnytsia, 2015, pp.13–19.
5. Official site of the State Statistics Service of Ukraine. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Official site of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine. Available at: <http://www.minagro.gov.ua>.
7. The Program of The Development of Personal Peasant Farms, Cooperatives in The Village And Counseling for 2016-2020. The official website of the Vinnytsia Regional State Administration. Available at: <http://www.vin.gov.ua>.

ANNOTATION

ROLE OF AGRICULTURAL COOPERATIVES IN PROVIDING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF VINNYTSIA REGION

*HONCHARUK Inna,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor, Department of Economics,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The article deals with unresolved theoretical, methodological and practical aspects of the development of cooperative relations of the agrarian sector. The evaluation of the state of cooperation as a form of self-organization of agribusiness in the context of modern

domestic realities of the economic and social process in the rural areas has been carried out. The issues of formation and functioning of cooperatives have been analyzed. The necessity of establishing the cooperatives as one of the effective ways of entering on the organized and effective market for the reproduction of grown products for the joint solution of industrial, social and other problems is substantiated. The first steps for the further formation and development of the cooperative movement in Ukraine are outlined.

Keywords: cooperation, farm, private farming, agriculture, agricultural producers.

Table. 1. Fig.7. Lit. 7

АННОТАЦИЯ РОЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КООПЕРАТИВОВ В ОБЕСПЕЧЕНИИ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ СЕЛЬСКИХ ТЕРРИТОРИЙ ВИННИЦКОЙ ОБЛАСТИ

ГОНЧАРУК Инна Викторовна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры экономики,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

В статье раскрыты проблемные теоретико-методические и практические аспекты развития кооперативных отношений в аграрной сфере экономики. Осуществлена основательная оценка состояния кооперации как формы самоорганизации агробизнеса в контексте современных отечественных реалий экономического и социального процесса на селе. Проанализированы проблемы формирования и функционирования кооперативов. Обоснована необходимость создания кооперативов как одного из действенных путей выхода на организованный и эффективный рынок реализации выращенной продукции, для общего решения производственных, социально-бытовых и других проблем. Очерчены первоочередные шаги для дальнейшего становления и развития кооперативного движения в Украине.

Ключевые слова: кооперация, фермерское хозяйство, личное сельское хозяйство, сельское хозяйство, сельскохозяйственные производители.

Табл.1. Рис.7. Лит. 7.

Інформація про автора

ГОНЧАРУК Інна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна 3, e-mail: dnistervnau2017@gmail.com)

HONCHARUK Inna – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Department of Economics, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3, Sonyachna str., e-mail: dnistervnau2017@gmail.com)

ГОНЧАРУК Инна Викторовна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная 3, e-mail: dnistervnau2017@gmail.com)

